

Nr 21

Utlåtande i anledning av väckt motion om utredning av möjligheterna att bereda partiellt arbetsföra anställning i statlig och statsunderstödd verksamhet.

I en inom andra kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion II: 295 av herrar *Mattsson* och *Antonsson* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning av möjligheterna att i ökad utsträckning bereda partiellt arbetsföra anställning i statlig och statsunderstödd verksamhet i enlighet med motionens syfte.

I motionen framhålles, att det är av synnerlig vikt att de partiellt arbetsföra i möjligaste mån inlemmas i arbetslivet. Från samhällsekonomisk synpunkt är det betydelsefullt att deras produktiva förmåga tillvaratages. Staten som arbetsgivare har därvid ett särskilt ansvar. Åtskilligt har också från statens sida gjorts för att underlätta en produktiv insats av de partiellt arbetsföra. Åtgärderna torde emellertid främst ha inriktats på att omplacera personer, som under sin anställning hos staten råkat ut för arbets hinder av olika slag, men det finns många andra partiellt arbetsföra vilkas arbetskraft borde kunna utnyttjas. Bl. a. bör deltidstjänster kunna inrättas i större utsträckning än hittills. Man bör inventera vilka möjligheter det finns för placering av partiellt arbetsföra på lämpliga arbetsuppgifter. De statliga myndigheterna bör alltid till den offentliga arbetsförmedlingen anmäla avsedd intagning av civil tjänstemanna- och arbetarpersonal, såvida inte särskilda kvalifikationer krävs. Nämnden för partiellt arbetsföra bör ges ökade möjligheter till initiativ och inflytande.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från arbetsmarknadsstyrelsen och De vanföras riksförbund.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför bl. a. att en upplysningskampanj angående de partiellt arbetsföras problem genomfördes i länen år 1958. Kontinuerlig kontakt med myndigheterna upprätthålles av styrelsens lokala arbetsvårds- och arbetsförmedlingsorgan. Nämnden för partiellt arbetsföra har i samråd med styrelsen hos Kungl. Maj:t gjort framställning om ett s. k. neutralt löneanslag för omplacerade partiellt arbetsföra, och sedan budgetåret 1960/61 är ett belopp härför upptaget i riksstaten. Nämnden står i praktiskt taget daglig kontakt med statliga myndigheter, men här som i fråga om fältorganisationen blir det ytterst en fråga om tillgång på personal. Nämndens erfarenheter pekar på ökad förståelse för och villighet till

anställande av partiellt arbetsföra. Eftersom dessa kan komma i fråga för de mest skilda arbetsuppgifter, ifrågasätter styrelsen om den föreslagna inventeringen är rätta sättet att främja de partiellt arbetsföras intressen. Däremot är en intensifierad allmän bevakning av lediga arbetstillfällen inom statsförvaltningen nödvändig. I fråga om att ge nämnden större möjligheter till initiativ och inflytande anser styrelsen, att den fortfarande bör vara ett rådgivande organ.

Styrelsen framhåller avslutningsvis:

De möjligheter, som med stöd av gällande bestämmelser redan finnes för partiellt arbetsföra att erhålla anställning i statlig verksamhet, borde rätt utnyttjade i stort sett vara till fyllest. Styrelsen vill därför ifrågasätta, om så mycket står att vinna med den föreslagna utredningen. Däremot torde en ökad och fortlöpande upplysningsverksamhet i hithörande frågor såväl inom statsmyndigheterna som bland de partiellt arbetsföra vara av värde.

De vanföras riksförbund framhåller, att trots statsmakternas positiva inställning anställes icke handikappade i önskvärd utsträckning vid de statliga verken och företagen. Genom personliga kontakter mellan vederbörande arbetsvårdstjänsteman och verkschef bör det vara möjligt att överbrygga de svårigheter, som kan föreligga vid en första prövning av fråga om anställande av en handikappad sökande. Förbundet anser, att nämnden för partiellt arbetsföra borde få fungera som rådgivande organ för både statlig och statsunderstödd verksamhet. F. n. kan nämnden icke pröva ärenden t. ex. rörande anställning vid sjukkassorna.

Utskottet

Utskottet finner i likhet med motionärerna angeläget att de problem som kan uppstå för de partiellt arbetsföra i fråga om anställning i statlig verksamhet bör ägnas stor uppmärksamhet i vad gäller såväl omskolning och omplacering som nyanställning.

Som bl. a. framgår av remissyttrandena har under de senaste åren av statsmakterna och vederbörande myndigheter vidtagits vissa åtgärder som är ägnade att förbättra läget. Sålunda har Kungl. Maj:t vid skilda tillfällen utsänt cirkulär till statsmyndigheterna angående anställning av partiellt arbetsföra och därmed sammanhängande frågor (exempelvis SFS 1957: 5 samt 1960: 275, 538 och 553). Innehållet i cirkulären ansluter sig till vissa allmänna riktlinjer som angivits i prop. nr 132 till 1949 års riksdag, varom i SFS 1960: 553 anföres bl. a. följande:

I nyssnämnda proposition betonas vidare, att en förutsättning för genomförande av en allmän sysselsättnings- och socialpolitik, som syftar till att tillvarataga de partiellt arbetsföras produktiva förmåga, är att staten tager ledningen i detta avseende. Myndigheterna bör ej ha en restriktiv inställning till de partiellt arbetsföra som arbetskraft. Det bör beaktas, att grundlagsstadgandet om tjänstetillsättning efter förtjänst och skicklighet icke tilldelar de partiellt arbetsföra någon undantagsställning.

Även arbetsmarknadsstyrelsen har, som närmare framgår av styrelsens yttrande över motionen, vidtagit en rad åtgärder, bl. a. i syfte att sprida upplysning i förevarande frågor bland myndigheterna och de lokala arbetsmarknadsorganen. En inom styrelsen verksam rådgivande delegation, i vilken bl. a. Svenska vanförevårdens centralkommitté och de partiellt arbetsföras organisationer är representerade, följer frågan om de partiellt arbetsföras ställning i samhället.

Av stor betydelse i detta sammanhang torde även tillskapandet år 1956 av statens nämnd för partiellt arbetsföra vara. Nämnden har till uppgift bl. a. att följa utvecklingen av de partiellt arbetsföras anställningsförhållanden inom det statliga arbetsmarknadsområdet och att till Kungl. Maj:t avgiva förslag i frågor, gällande bl. a. underlättande av anställning och omflyttning och att biträda myndigheterna med råd och utlåtanden i hithörande spörsmål. Nämnden äger kalla företrädare för berörda verk och personalorganisationer att delta i nämndens överläggningar. Enligt vad utskottet erfarit har nämndens rekommendationer utan undantag följts av myndigheterna.

Motionärerna har hävdad, att hittills vidtagna åtgärder i stort sett gällt omplacering av statsanställda partiellt arbetsföra, medan behovet av nyanställning icke i samma grad skulle ha tillgodosetts. De har vidare efterlyst en inventering av arbetsuppgifter lämpade för de partiellt arbetsföra samt upptagit bl. a. frågan om anmälningsplikt till arbetsförmedlingarna.

Utskottet vill utan att taga ståndpunkt till motionärernas nyssnämnda uttalande anföra, att, enligt vad utskottet erfarit, nyanställningsfrekvensen ökat under de senaste åren. Det har också uppgivits att de statliga arbetsmarknadsorganen i sin förevarande verksamhet f. n. avser att lägga tyngdpunkten vid spörsmålen om nyanställning. Det synes vidare som om en bättre förståelse för dessa problem skulle börjat göra sig gällande inom de statliga myndigheterna även om förhållandena i detta hänseende ännu icke kan anses tillfredsställande.

Beträffande frågan om omplacering av partiellt arbetsföra vill utskottet erinra om att ett särskilt anslag för lönekostnader i samband med omflyttning finnes upptaget under tolfte huvudtiteln. Den i bl. a. sådant sammanhang viktiga frågan om utbildning och omskolning har icke närmare berörts i motionen. Utskottet får härutinnan endast allmänt understryka vikten av att den upprustning av rehabiliteringsverksamheten som nu pågår energiskt fullföljes i anslutning till de förebådade reformerna i fråga om sjukförsäkring och förtidspensionering, vilka även i andra avseenden kan få stor betydelse för lösandet av här föreliggande spörsmål.

Vad beträffar motionärernas förslag om en inventering för att finna lämpliga arbetsuppgifter för de partiellt arbetsföra har utskottet i likhet med arbetsmarknadsstyrelsen känt tveksamhet om en sådan klassificering av olika arbetsuppgifter som inventeringen skulle innebära kan anses från alla synpunkter lämplig.

I fråga om arbetsförmedlingens roll i förevarande sammanhang vill utskottet erinra om den planerade utbyggnaden av arbetsförmedlingens organisa-

tion. Verkningarna härav bör avvaktas innan frågan om skärpt anmälningssplikt föres vidare. Utskottet vill framhålla önskvärdheten av att de statsägda bolagen tillämpar samma normer som myndigheterna vid behandlingen av hithörande frågor.

Utskottet vill hålla före att ett fortsatt arbete efter de nu tillämpade riktlinjerna kan leda till goda resultat i motionens syfte. Det framstår för utskottet såsom mest angeläget i dagens läge att föreliggande möjligheter väl tillvaratas och att resurser ställs till förfogande för utveckling och intensifiering av detta arbete. Däremot finner utskottet icke sannolikt att den föreslagna utredningen skulle i någon väsentlig grad främja de intressen motionärerna velat tillgodose. Utskottet, som behjärtar motionens syfte, finner sig därför böra hemställa,

att motion II: 295 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 mars 1962

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Carl Albert Anderson*, Möller, Nestrup*, Sörlin*, Söderberg*, Hedström*, Olofsson*, Hellebladh, Schött, fru Hamrin-Thorell* och herr Enarsson*; samt

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Jacobsson i Sala, Dickson*, fru Jäderberg, herr Svensson i Kungälv, fru Thunvall, herrar Nilsson i Bästekille, Keijer*, Börjesson i Glömminge*, Lundkvist, Berglund* och Magnusson i Nennesholm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.